

Hoe het op de Antillen wel heeft gewerkt

Een reactie op de brief van 22 augustus 2005

van de Minister van Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties aan de Tweede Kamer
over de aanpak van de staatkundige vernieuwing op de Nederlandse Antillen

Aanleiding voor deze reactie:

Op 22 augustus stuurde de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijkszaken op 22 augustus de Tweede Kamer een brief over de aanpak van de staatkundige vernieuwing op de Nederlandse Antillen, waarin hij spreekt van “*dringende zaken in de Nederlandse Antillen waarvoor een daadkrachtig beleidsoptreden vereist is om fundamentele wijzigingen voor een beter toekomstperspectief van de burgers te realiseren.*” In de verdere uitwerking wordt het beeld geschetst van een land dat de problemen waar het zich voor geplaatst ziet niet kan of, sterker nog, niet wil oplossen. Zo beweert de Minister “*dat de vele adviezen, te beginnen met het rapport "Schuld of Toekomst", van de afgelopen 10 jaar niet of nauwelijks zijn opgevolgd*”.

Aan de andere kant constateert de OESO in zijn Business Environment Report van mei van dit jaar, opgesteld in het kader van het mede door Nederland gefinancierde Caribbean Rim Investment Initiative:

In response to the recommendations by the International Monetary Fund (IMF) and other international organisations, the Netherlands Antilles has undertaken a number of reforms aimed at improving the investment climate in the five islands.

Natuurlijk had er meer kunnen gebeuren op de Nederlandse Antillen als wij over onbeperkte middelen beschikten. Voor elke zelfkritische bestuurder geldt dat hij zich altijd al moeten afvragen wat hij/zij meer had kunnen doen om de lasten van de burger te verlichten.

Maar de brief van de Minister aan de Tweede Kamer schept, voor lokale consumptie bestemd of niet, een onterecht negatief beeld van de mate van de Antilliaanse *commitment* in de aanpak van de problemen. Zoals uit het navolgende zal blijken, heeft de Nederlandse Antillen de afgelopen jaren –ondanks politieke, technische en organisatorische beperkingen- een financieel hervormingsproces ondergaan dat binnen het Koninkrijk z'n weerga niet kent. Ik zal u dadelijk daar een aantal voorbeelden van geven, en de rest is gedocumenteerd in de verslagen van het IMF, de OESO en anderen.

Gesteld moet worden dat vanaf het begin van het proces wij en Nederland wisten dat doorvoering van de maatregelen tot verzwakking van de koopkracht en toename van de armoede zou leiden. Vandaar ook dat vanaf het begin de noodzaak is ingezien, en met Nederland afspraken zijn gemaakt voor ondersteuning bij het voeren van een flankerend beleid en toekenning van begrotingssteun. Zonder door Nederland gesteund flankerend beleid zouden de maatregelen de sociaal-economische situatie van de Antillen in een negatieve spiraal brengen, van meer werkloosheid, achteruitgang in koopkracht en toegenomen armoede. Dat wisten we vanaf het begin en dat is helaas nu gebeken.

Jammer dat de auteurs van de brief zo onvolledig zijn geweest bij het opstellen van de brief maar met dit document hoop ik het verkeerde beeld zoveel mogelijk te kunnen corrigeren.

Alvorens ik op de feiten met betrekking tot de Antilliaanse betrokkenheid zal ingaan, wil ik toch even stilstaan bij de afgesproken procedure.

Tijdens het bezoek van minister Pechtold in juni, heeft deze tijdens een vergadering met de voltallige Raad van Ministers te kennen gegeven binnen een week met een concept hoofdlijnen over de nieuwe verhoudingen binnen het Koninkrijk te zullen komen. Op basis hiervan zou dan overleg worden gevoerd om tot een akkoord te komen tussen de Nederlandse regering, de Antilliaanse regering en alle eilandgebieden.

In tegenstelling tot wat de Nederlandse minister op de laatste pagina van zijn brief suggereert, is dit concept nooit gekomen. Wel heeft minister Pechtold eind juli mij een note verbale (een non-paper) overhandigd waarbij hij mij uitdrukkelijk verzocht heeft om deze niet te verspreiden aangezien het om de eerste gedachtevorming van hem zou gaan. De nota had dus een status van een non-document. Op dit overleg eind juli werd afgesproken om eerst ambtelijk de voorbereidingen te doen treffen om tot een bestuurlijk akkoord te komen. Dit ambtelijke overleg is medio augustus gehouden en waarbij geconcludeerd werd dat enkele zaken op bestuurlijk niveau doorgesproken dienden te worden.

Bovendien was de minister ervan op de hoogte dat op 25 en 26 augustus een topoverleg zou plaatsvinden op de Antillen waarbij de beraadslagingen tussen de eilandgebieden en de Antilliaanse regering over een hoofdlijnenakkoord met Nederland op de agenda stond. Dus ook procedureel is de brief van de minister aan de Tweede Kamer voor ons als een verrassing gekomen. Met deze brief en de toonzetting ervan wordt een gezond overleg tussen de Koninkrijkspartners en de eilandgebieden schier onmogelijk gemaakt. Naleving van procedurele afspraken in de bestuurlijke verhoudingen is essentieel.

Wat zijn de feiten?

Over het staatkundige aspect van de zaak, heb ik een apart advies laten opstellen die als bijlage aan de tekst van deze presentatie is gehecht zodat ik het technische deel even kan overslaan en me in dit stuk concentreren op het andere aspect van de zaak: de inhoud van de brief.

In het Van Lennep-rapport **Schuld of toekomst** (van januari 1996, waar ik zelf nota bene een van de opdrachtgevers van was) werden aanbevelingen gedaan over afslanking van het overheidsapparaat, modernisering van het belastingstelsel, invoering van indirecte belastingen, implementeren van wetgeving inzake melding ongebruikelijke transacties, flexibilisering van de arbeidsmarkt, afbouwen van marktprotectie, privatiseren van overheidsbedrijven, enz. Die aanbevelingen alsmede diverse aanbevelingen van de IMF zijn allemaal uitgevoerd door de Antillen, zoals ook door de OESO geconstateerd in het rapport van mei van dit jaar.

Uit het rapport **Schuld of Toekomst** zijn inderdaad een aantal aanbevelingen niet uitgevoerd: de concessionele schuldfinanciering bijvoorbeeld en de extra investeringen in de economie. Maar dat waren nu juist aanbevelingen die Nederland had moeten uitvoeren.

Sanering en afspraken

Als uitvloeisel van het rapport Van Lennep hebben de Antillen zich onderworpen aan een wat aangeduid wordt als het "IMF-traject". Eerst onder het Kabinet Pourier I en vervolgens onder het Kabinet Pourier II.

In de jaren 2000 tot 2002 zijn zéér ingrijpende maatregelen doorgevoerd. Die leidden tot een omslag in het primair begrotingssaldo van ca. 2,6 % van het BNP.

Ik noem slechts enkele: het ambtenarenapparaat werd met 34 % gereduceerd, er is een omzetbelasting ingevoerd, de loonkosten van de overheid werden teruggedrongen van 68% naar 42 % van de begroting, een achterstand in de belastinginning werd ingelopen, het profijtbeginsel ingevoerd, de arbeidsmarkt geflexibiliseerd, overheidsbedrijven geprivatiseerd, de toelating van Nederlanders op de eilanden werd verruimd, enz.

Onder de paragraaf **Achievements and Further Action**, schrijft de OESO in het rapport in het kader van de Caribbean Rim Investment Initiative:

The Government of the Netherlands Antilles has initiated a number of reforms in response to these recommendations, such as strengthening the financial market by enacting anti-money laundering legislations and, privatising state-owned enterprises as described above. To further improve the country's international reputation, the Netherlands Antilles has made a commitment to the OECD to improve transparency and to establish effective exchange of information for tax purposes. It has agreed to ensure access to beneficial ownership information and bank and accounting information and to exchange such information with foreign tax authorities under tax information exchange agreements. In furtherance of that commitment, the Netherlands Antilles signed a tax information exchange agreement with the United States in April 2002 (not yet in force). The adoption of the Anti-Money Laundering laws referred to in section 2.6.3 above has also contributed to improving fiscal transparency in the Netherlands Antilles.

And more improvement is under way, schrijft de OESO.

En zoals net reeds aangegeven, raakte door de grote nadruk op sanering van de overheidsfinanciën, de economie van de Nederlandse Antillen in een diepe recessie. In het eerste kwartaal van 2001 daalde het reële BBP met 2,5% op jaarbasis. Verdere sanering zonder een compenserend investeringsprogramma zou de recessie verlengen.

Dat compenserende investeringsprogramma was wél afgesproken, maar is er niet gekomen. Van die befaamde “pas-de-deux” (wij een stap, Nederland een stap) die in een brief van 22 februari 2000 werd toegezegd, is geen sprake geweest. Wel werden er steeds weer nieuwe voorwaarden, nieuwe eisen gesteld, waar de Antillen aan moesten voldoen.

Prof. dr. Louis Emmerij, voormalig president van het OECD Development Center, constateerde in 2003: *“De harde afspraak om het saneringsproces gedurende de looptijd te ondersteunen, werd vanaf december 2000 eenzijdig door Nederland veranderd in een alles of niets beleid.”*

Dit feit is ook door de fractieleiders in de Tweede Kamer, op een persconferentie tijdens hun bezoek aan Curaçao in januari 2002, met zoveel woorden onderkend en betreurd.

In het Memorandum of Economic Policies (in feite een omschrijving van het IMF-programma) van 15 september 2000 staat: *“Achieving sustainable growth will depend crucially on reinforcing the business environment and increasing investment in infrastructure and human capital. Within the confines of the budgets of the central and island governments, room will be made over time to increase resources devoted to these investments. **It will also be crucial, though, to obtain additional development assistance from the Netherlands, in the context of multi-year programs that are expected to be ready by year-end.** In addition, new rules must be adopted to ensure the proper functioning of the Solidarity Fund and thus to support the development of the smaller islands.”*

Die hulp kwam er evenwel niet in 2000, en in februari 2001 schreef het IMF opnieuw: *“While budgetary and financial discipline is essential to build confidence it is not likely by itself to be sufficient to generate an economic recovery. Rapid and unwavering progress in other areas is equally*

needed and feasible. These include ... initiating public investment projects with Dutch financial assistance, ...

Ook toen weer bleef de hulp uit, óók nadat het IMF in maart 2001 een bezoek bracht aan de Antillen en rapporteerde: *“to stimulate the economy, especially on the island of Curacao, it would be useful to implement a few well-targeted investment projects to create up to five hundred jobs during the second half of the year”*.

Dit is geen kwestie van een Antilliaanse overheid die niet in staat is gestelde doelen te bereiken. Dit is eerder een kwestie van afspraken niet willen nakomen door Nederland.

Uiteindelijk kwam er eind 2001 extra steun los, maar niet in het kader van de met de Antillen en het IMF gemaakte afspraken, maar ter compensatie van de ernstige gevolgen van 11 september op het toerisme uit de Verenigde Staten. Zelfs als we proberen die steun te plaatsen in het kader van de eerdere toezeggingen, dan nog kwam de hulp te laat en was de omvang te beperkt om het IMF-traject succesvol te helpen afronden.

Ook toen werd de “schuld” van het mislukken bij de Antillen gelegd. De toenmalige bewindspersoon belast met Antilliaanse zaken zei steeds: *“Nederland is bereid de Antillen te helpen, als tenminste de Antillen bereid zijn zichzelf te helpen”*. Daarmee ging hij geheel voorbij aan de inzet van de Antillen, zoals ook nu weer aan u bericht wordt dat het allemaal maar niet wil lukken op de eilanden omdat de Antillen zich onvoldoende inspanssen of erger nog: onvoldoende willen inspanssen.

Bij de uitvoering van het Antilliaans beleid, hebben wij als bestuurders de bevolking steeds beloofd dat al deze offers uiteindelijk ergens toe leiden. Dat de grotere werkeloosheid maar tijdelijk is, dat de afname van de koopkracht ook niet voor altijd is, dat de economie spoedig weer aan zal trekken”.

Wat er in werkelijkheid gebeurde op de eilanden, de consequenties van de afgenomen koopkracht en toename van de armoede, voelen wij elke dag opnieuw.

Maar blijkbaar zag men in Nederland niet in wat er gaande was. In september 2003 verklaarde de fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid tijdens een bezoek aan de Antillen niet te hebben geweten dat er sprake was van armoede op de Antillen en dat dit bovendien nimmer ter sprake was gekomen bij de discussies in kabinet Kok-II, over de Antillen of over de consequenties van het naar huis sturen van 34% van het ambtenarenapparaat.

Economische impuls en armoedebestrijding

In de recente brief van Minister Pechtold aan de Tweede Kamer wordt gesproken over de noodzaak de economie aan te zwengelen en de armoede te bestrijden.

Het aanwenden van Nederlandse ontwikkelingshulp voor duurzame economische ontwikkeling kwam pas in beeld met de nota **Toekomst in Samenwerking** van 1999. Maar van een werkelijk programma is nog steeds geen sprake: er moest eerst een nullijnstudie worden verricht. Die is pas in 2004 verricht.

De inspanningen voor wat betreft de armoedebestrijding is van nóg later datum: in het rapport “Toekomst in samenwerking” is er geen sprake van armoedebestrijding als speerpunt van het Nederlandse beleid. Op dringend verzoek van de Antillen is de armoedebestrijding onder de aandacht gebracht! Maar ook daar moest eerst nog heftig op

worden gestudeerd: de Wereldbank en de UNDP zullen eerdaags een tussentijdse, voorlopige rapportage uitbrengen over de korte termijn studie van de armoede op de Antillen.

In 2003 is dit onderzoek aangekondigd (die studie zelf kost zo'n 2,5 miljoen dollar) en aan de hand daarvan zal er pas een programma worden opgesteld voor de armoedebestrijding. Dat wil zeggen als dat onderzoek is afgerond. Als alles meezit hebben we het over eind 2006! De in opdracht van het Sociaal Vangnet/Reda Sosial door deskundigen geschreven armoedebestrijdingsrapporten, zoals **“Pobresa ban atak'é”** (Ned: *Laten we de armoede te lijf gaan*), waren voor Nederland niet goed genoeg om meteen aan de slag te gaan. Merkwaardig is hoe UNDP en de Wereldbank wel weer gebruik maken van deze zelfde, door Nederland miskende deskundigen, om de informatie voor het Wereldbankrapport te vergaren.

Een van mijn medewerkers heeft eens opgemerkt dat als Amerika voor de Marshall-hulp dezelfde eisen aan Nederland had gesteld als Nederland nu aan de Antillen stellen, Nederland nog steeds de oorlog niet te boven zou zijn gekomen.

Urgentieprogramma

Maar wij geven de moed niet op! Mijn regering heeft bij aantreden een Urgentieprogramma opgesteld en zich bewust verbonden om het programma niet alleen uit te voeren, maar om ook de uitvoering periodiek door een onafhankelijke, externe monitoringscommissie te laten toetsen (gesproken van transparantie en deugdelijkheid van bestuur). Ik weet niet van andere landen waar dit is gebeurd (ook Nederland niet).

Velen waren toen van mening dat dit programma veel te ambitieus was om op zo korte termijn te kunnen worden uitgevoerd, maar wij meenden – met de nodige technische bijstand, die snel beschikbaar zou komen – het programma aan te kunnen. De sceptici kregen echter gelijk in zoverre gelijk dat de uitvoering minder snel verloopt dan ook ik had gehoopt, onder meer... vanwege de verlate inzet van door Nederland toegezegde technische bijstand.

Dat leidde ertoe dat de regering, om de beschikbare uitvoeringscapaciteit zo effectief mogelijk te benutten in de nog resterende regeerperiode, op 10 augustus van dit jaar een aangepast urgentieprogramma aanbood aan de Staten van de Nederlandse Antillen. Dat was kennelijk de minister van BVK ontgaan. Zijn brief van twee weken later maakt er geen melding van. Ook het percentage van afgeronde actiepunten dat hij noemt dateert van ergens in februari, en ligt ondertussen aanmerkelijk hoger.

Dat de Antillen zélf verantwoordelijk zijn de noodzakelijke ombuigingen daadwerkelijk te realiseren, spreekt voor zich. Het waren ook de Antillen die opdracht gaven voor de belangrijkste rapporten waar de minister nu (indirect) naar verwijst: de bijstand van het **IMF**, het **Nationaal Herstelplan**, het rapport van de **Commissie Schuldenproblematiek** en het al genoemde **“Pobresa ban ataké”**.

Tegenwerking:

Maar steeds was er sprake van het niet nakomen van voor de Antillen essentiële afspraken en er kan zelfs gesproken worden van tegenwerking van de Antillen op economisch gebied.

- In 1996 raakten wij onze rijstverwerkende industrie kwijt, die was opgezet met hulp en steun van de Europese Unie.
- De voor ons gunstige en voor Nederland onschadelijke Pensionadoregeling is aangepast, om tegemoet te komen aan de Nederlandse wensen,

- Daarna werd de rem gezet op de financieel economische dienstverlening: de Antillen moesten hun belastingwetgeving eerst op orde brengen. Dat is inmiddels gebeurd, maar Nederland komt haar deel van de afspraken nog steeds niet na, ondanks een protocol van augustus 2004, getekend door onze Minister van Financiën en de Nederlandse Staatssecretaris van Financiën. De afspraak was om de Nederlandse Antillen dezelfde fiscale behandeling te gunnen die Nederland ondertussen aan verschillende landen binnen en buiten de Europese Unie heeft toegekend.
- Recent nog heeft Nederland zijn fiscale regelgeving voor vlagvoering op schepen aangepast, en meldde de staatssecretaris de Tweede Kamer dat hij hoopte dat daarmee de op de Antillen geregistreerde schepen terug zouden keren naar Nederland.

Al met al geen constructieve bijdrage aan de ontwikkeling van de Antilliaanse economie!

Rechtshandhaving:

Eenzelfde stelligheid als bij de economie, ademt de brief ook waar het de rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur betreft. Van de 2.770 ambtenaren in Landsdienst zijn circa 1.270 werkzaam in de sfeer van de rechtshandhaving. À propos: een eiland als Curaçao met haven, luchthaven en allerlei andere internationale voorzieningen, heeft, ondanks haar complexiteit, nog niet de helft van het aantal ambtenaren per inwoner als een stad als Amsterdam.

38 a 40 procent van de beschikbare ruimte op onze begroting gaat naar Justitie, tegen 14 procent naar volksgezondheid en sociale ontwikkeling en acht procent naar onderwijs.

Wat zijn hier de feiten?

- In de recente Antilliaanse fraudezaken zijn stevige gevangenisstraffen uitgesproken, terwijl het om zeer kleine bedragen ging in vergelijking tot de astronomische bedragen die omgingen in de Nederlandse bouwfraudezaken. Niettegenstaande de kleine bedragen waar het op de Antillen om ging, is niet volstaan met schikkingen of seponering, zoals in het geval van de Nederlandse bouwfraudezaken. Was dat niet de bedoeling?
- In 1994 hebben de Antillen aangedrongen op de oprichting van een kustwacht: Nederland zag er aanvankelijk geen heil in, waardoor de problemen verder zijn toegenomen alvorens we gelukkig wel tot een overeenstemming konden komen voor een Kustwacht waar we vandaag de dag allemaal trots op mogen zijn. U krijgt hopelijk spoedig het jongste jaarverslag te zien.
- In 1999 hebben de Antillen gevraagd om de vestiging van een Amerikaanse basis ter bestrijding van de uit Zuid Amerika komende drugshandel en terrorisme. Een groot deel van uw Kamer had daar aanvankelijk ernstige bezwaren tegen, tot op 11 september de wereld veranderde en iedereen er anders tegenaan begon te kijken.
- Sinds 2001 kennen de Antillen een 100 % controle op de luchthavens, waardoor de hoeveelheid via de Antillen naar Nederland gesmokkelde drugs, drastisch afnam. Nederland voerde de 100% controle pas eind 2003 in, toen door de maatregelen op de Antillen reeds een groot deel van het drugsverkeer was afgenomen. Over de veel grotere hoeveelheden die nog altijd, buiten de Antillen om, in containers Nederland binnenkomen, hoor je weinig.
- Het waren de Antillen die wezen op de mogelijkheden van een walradar bij het bestrijden van de illegaliteit.
- De Antillen verzochten Nederland enkele malen om militaire bijstand bij de bestrijding van de criminaliteit en de bewaking van de kusten. Deze verzoeken werden steeds weer afgewezen.
- De Antillen verzochten Nederland om bijstand van de Marechaussee bij de bestrijding van de criminaliteit. Na veel trekken en duwen en een motie van de Staten van de Nederlandse

Antillen, heeft Nederland het verzoek uiteindelijk dit jaar voor een deel ingewilligd en werden er zegge en schrijve twaalf functionarissen van de Marechaussee uitgezonden naar de Antillen

Overigens, de rechterlijke macht op de Antillen bestaat voor het overgrote deel uit Nederlandse rechters en officieren van justitie. Het hoofd van de Amerikaanse Drug Enforcement Agency Karen Tandy verklaarde in mei tijdens haar bezoek aan Willemstad, de beste medewerking kwam van de Nederlandse Antillen, waar we volgens mevrouw Tandy voorop lopen in de bestrijding van drugs en andere georganiseerde misdaad. En toch zou de rechtshandhaving, wegens incompetentie aan Antilliaanse kant, naar Koninkrijksniveau getild moeten worden?

Deugdelijk bestuur

De brief doet het voorkomen alsof er op de Antillen geen sprake zou zijn van deugdelijk bestuur, van interne controlesystemen, van transparante regels bij vergunningen- en aanbestedingsprocedures.

De eerder geciteerde OESO-studie constateert juist dat de Antilliaanse eilanden, zij het met fluctuerende cijfers, hier juist redelijk tot goed scoren. Goed genoeg om door de OESO te worden geselecteerd voor het **Caribbean Rim Investment Initiative**. En bovendien is het **Caribbean Rim**-project juist gestart om wat te doen aan de tekortkomingen. Het project verkeert op dit moment in de fase dat eerdaags de zogeheten Policy Reform Agenda op de verschillende eilanden en op Landsniveau zal worden goedgekeurd, zodat van nu tot eind volgend jaar de implementatie kan plaatsvinden.

Ondertussen is het reeds zo dat stringente comptabiliteitsvoorschriften integraal worden geïmplementeerd en nageleefd. In de vergunningensfeer worden volgens internationale normen ontwikkelde regels toegepast en gehandhaafd, die voor een groot deel ook in Nederland gelden. Er is een wet Openbaarheid van Bestuur en voor de burger is beroep tegen overheidsbeslissingen mogelijk via de LAR (de Landsverordening Administratieve Rechtspraak) en bij de Ombudsman.

Dat er regels moeten komen voor financiering van politieke partijen vinden wij ook: het staat in ons Urgentieprogramma. Maar bestaan die strikte regels die wij voor ogen hebben ook in Nederland?

In de brief wordt als een van de zaken waar aandacht aan besteed moet worden een “effectieve sociale vormingsplicht” aangehaald.

Ook dát is een initiatief van de Antillen zelf, waar Nederland, en zeker **ambtelijk** Den Haag, in eerste instantie uiterst sceptisch over was. Niet alleen schamperde men over de door de Antillen gestelde termijnen, ook had men bedenkingen over het verplichtende karakter van de Sociale Vormingsplicht.

Maar nu de Antillen (én de Antilliaanse jongeren zelf) hebben laten zien dat de sociale vormingsplicht een positieve zaak is, wordt de invoering ervan als een aan de Antillen op te leggen verplichting aangedragen. Dat is toch de wereld op z'n kop zetten? Overigens is het aan te bevelen –ik bracht tijdens mijn bezoek in juni al naar voren- om ook in Nederland een soortgelijke vormingsplicht in te voeren.

De positieve kant is dat wij het eens zijn dat Nederland zo te spreken is over de Sociale Vormingsplicht, dat Nederland er ook substantieel aan zal meebetalen.

Gezamenlijkheid

SAMEN. Dáár geloof ik in. Dat heb ik vanaf mijn eerste aantreden als premier ook uitgedragen. Ik heb daarbij gewezen op de mogelijkheden om tal van zaken in gezamenlijkheid aan te pakken. In mijn partij heb ik het concept van de gedeelde verantwoordelijkheid aangevoerd. Maar als de ander daar niet in gelooft en kiest voor het opleggen van zijn eigen visie, dan komen we geen stap verder.

Referenda

Wij hebben op alle eilanden van de Nederlandse Antillen referenda gehouden waarbij de bevolking zich kon uitspreken over de staatkundige structuur. De uitslagen van die referenda laten aan duidelijkheid niets te wensen over. Zoals ook Nederland, en zeker de Minister voor Bestuurlijke Vernieuwing, hecht aan referenda, hechten ook wij eraan. Immers: *vox populi, vox dei*.

Het is aan ons, bestuurders, om op een verantwoorde wijze invulling te geven aan de wens van de bevolking. Niet meer, niet minder. Het is in strijd met

Tekortkomingen in de politieke, economische, sociale en/of onderwijskundige sfeer mogen nooit dienen als voorwendsel om de implementatie van de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht op te houden, aldus resoluties 1514 en 2625 van de Verenigde Naties, die ook door het Koninkrijk zijn erkend!

Hoe is het dan ook mogelijk dat de Minister van BVK, die deugdelijkheid van bestuur nastreeft, hier dan zelf tegen handelt?!

Ik pleit er niet voor om ons in een blind avontuur te storten, niemand op de Antillen pleit ervoor. Wij zijn ons ervan bewust dat de veranderingen in de staatkundige structuur met zich meebrengen dat wij onze eigen verantwoordelijkheden ten aanzien van deugdelijk bestuur, gezonde financiële verhoudingen, transparantie, rechtshandhaving, enz. willen en zullen dragen.

Nu wordt u en ons een “Strategisch Economisch Initiatief” voorgesteld, nadat Nederland de aanbevelingen uit het rapport Van Lennep uit 1996 niet is nagekomen en evenmin de afspraken in het kader van het IMF-traject uit 2000, of de toezeggingen tot extra steun van vorig jaar.

Eén Koninkrijk

Wij zijn samen in één Koninkrijk.

Willen wij werkelijk één Koninkrijk zijn, dan moeten wij bereid zijn daar ook inhoud aan te geven.

Dat begint met het elkaar te vertrouwen en vertrouwen te hebben in het kunnen van de ander. Met het oog hebben voor de omstandigheden van de ander.

Als wij die weg op gaan, dan kunt u op mijn volledige medewerking rekenen!

Uw tegenvraag op dit betoog is waarschijnlijk: wat stelt u nu voor dat er gebeurt? Nou, daarover zal ik het deze week graag ook hebben.

6 september 2005